

MÔJ

BRAT

SA VOLÁ

JESSICA

JOHN BOYNE

MÔJ BRAT
SA VOLÁ
JESSICA

JOHN BOYNE

MÔJ BRAT
SA VOLÁ
JESSICA

slovar

Text © John Boyne 2019
Translation © Alena Redlingerová 2020
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART,
spol. s r. o., Bratislava 2020

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Z anglického originálu

John Boyne: My Brother's Name is Jessica,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Puffin Books, 2019,
preložila Alena Redlingerová.

Zodpovedná redaktorka Katarína Jusková

Editorka Zuzana Šeršeňová

Sadzba a zalomenie Alias Press, s. r. o., Bratislava

Tlač Finidr, s. r. o., Český Těšín

Cena uvedená na obálke knihy je nezáväzným
odporúčaním pre konečných predajcov.

ISBN 978-80-556-4397-7

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

www.slovart.sk

Mojim neteriam Mayi a Ave

1

VELMI ČUDNÉ POPOLUDNIE

Historiku o tom, ako môj brat Jason prišiel k jazve, čo sa mu ťahá nad ľavým okom takmer zarovno s obočím, som počul veľakrát. Mal štyri roky, keď som sa narodil, a odjakživa túžil po súrodencovi alebo po psovi, lenže mama a ocko stále hovorili nie.

„Nikto nepotrebuje viac ako jedno dieťa,“ trval na svojom ocko. „Planéta je už teraz preľudnená. Vieš, že vo vedľajšej ulici žije rodina so siedmimi deťmi do šesť rokov?“

„Ako to?“ spýtal sa Jason. Aj keď bol ešte dieťa, vedel už niečo o svete.

„Dvoje dvojičiek,“ odpovedal s úsmevom ocko.

„A so psami treba chodiť von,“ dodala mama. „Skôr ako povieš, že to budeš robiť, všetci vieme, ako by to do-

padlo. Nakoniec by všetka ťažká práca prischla ockovi alebo mne.“

„Ale...“

„Robia hrozný neporiadok,“ povedal ocko.

„Kto?“ spýtal sa Jason. „Psi alebo súrodenci?“

„Jedni aj druhí.“

Rodičia stále tvrdili, že do našej rodiny už nepribudne žiadny prírastok, takže to musel byť šok, keď si Jasona jedného dňa posadili, aby mu oznámili, že o šesť mesiacov sa mu predsa len splní želanie, lebo mama čaká báätko. Vraj bol tou správou taký nadšený, že vybehol do záhrady, dvadsať minút behal stále dookola a kričal, až kým sa mu nezakrútila hlava, spadol a rozbil si ju o záhradného trpaslíka.

Vtedy tá jazva nevznikla.

Keď som sa narodil, vyskytol sa problém. Mal som dieru v srdci a lekári mi nedávali veľkú nádej na prežitie. Diera nebola väčšia ako špendlíková hlavička, ale keď ste novorodenec a máte srdce veľké ako arašid, môže to byť dosť nebezpečné. Po niekoľkých dňoch v inkubátore ma preniesli do operačnej sály, kde sa tím chirurgov pokúšal opraviť chybu. Môj brat Jason bol vtedy doma s aupairkou a od strachu tak rumádzgal, že spadol zo stoličky a narazil hlavou na konferenčný stolík.

Ani vtedy mu nezostala jazva.

Lekári povedali rodičom, že ďalší týždeň bude roz-

hodujúci. Keďže obidvaja mali dôležité zamestnanie – mama je teraz ministerka, ale vtedy bola iba obyčajná poslankyňa a ocko jej asistent –, nemohli byť stále pri mne, a tak sa v nemocnici striedali. Mama chodila ráno, lebo vtedy nezasadal parlament, ale ustavične ju odvolávali na rôzne schôdze; ocko prichádzal popoludní, ale ani on sa nemohol zdržať dlho pre prípad, že by nastala „mimoriadna situácia“, ako to nazýval, lebo vtedy sa musel ponáhľať do Westminsteru. Jasona priviedli do nemocnice deň po mojej operácii, a aj keď mal iba štyri roky, odmietol sa vrátiť domov a dovtedy otravoval sestričky, kým mu neustlali postieľku vedľa môjho inkubátora a nenechali ho tam prespať.

„Bábätko cíti, že ho niekto stráži,“ povedala jedna z nich. „Určite mu to nezaškodí.“

„Aspoň máme istotu, že je tu v bezpečí,“ vyhlásila mama.

„A nemusíme platiť aupairke dvojnásobok,“ dodal ocko.

Lenže o niekoľko nocí nato začal jeden z prístrojov, čo ma udržiavali pri živote, vydávať zvuky. Jasona to vyľakalo, vyliezol z postieľky a šiel pohľadať lekára, v tme sa potkol o infúzny stojan, a keď po chvíli vošla sestrička, Jason ležal na dlážke v kaluži krvi z rany nad okom, kým ja som vraj spal ako zarezaný,

„Nenechajte brata zomrieť!“ kričal, keď mu sestrička prezerala ranu.

„Nezomrie,“ ubezpečila ho. „Pozri sa, nič mu nie je. Spí ako dudok. Zato ty budeš potrebovať pár stehov. Po-drž si uterák na hlave, ideme do ordinácie.“

Lenže Jason bol presvedčený, že som v ohrození a keby ma nechal samého, určite by sa mi stalo niečo strašné. Trval na tom, že nikam nepôjde, a sestrička mu nakoniec zašila ranu priamo na mieste. Musela byť nová, lebo neodviedla práve najlepšiu prácu.

A tak môj brat Jason prišiel k jazve.

Vždy sa mi páčila, lebo kedykoľvek na ňu pozriem, spomeniem si na tú historku, ako sa nechcel odo mňa pohnúť, keď som bol chorý. Pre mňa je to dôkaz Jasonovej lásky. Odkedy si nechal narásť dlhšie vlasy, nevidím jazvu tak často ako predtým, lebo si sčesáva ofinu do čela. Ale viem, že je tam. A viem, čo znamená.

Jason sa o mňa staral, odkedy sa pamätám. Isteže, mali sme aupairky – veľa aupairok –, lebo mama vravela, že ak nedá prednosť voličom, v budúcich voľbách dajú hlasy druhej strane, a to by bola pre Britániu katastrofa. A ocko dodal, že mama musí vyhrať s veľkou prevahou, aby mohla postúpiť vyššie.

„V strane to bude vyzeráť dobre,“ povedal, „ak nie-len vyhrá, ale získa drvivú väčšinu hlasov.“

Aupairky u nás nikdy nevydržali dlho, všetky totiž tvrdili, že majú odbornú kvalifikáciu, študovali na univerzite, poznajú svoje práva a nedajú sa zneužívať na otrockú prácu. Mama zakaždým poznamenala, že keby boli

naozaj vzdelané, vedeli by, že otroci na rozdiel od nich nedostávajú mzdu, potom sa obrátila k ockovi a utrúsila čosi o „typoch, čo rady demonštrujú a protestujú proti všetkému, ale nepohnú ani prstom, aby pomohli“, na čo vypukla hádka, zahrnujúca všetko od nedostatočnej zdravotnej starostlivosti cez rastúce ceny lístkov do metra a mierový proces na Blízkom východe až po jadrové odzbrojenie.

Rodičia sa s aupairkami občas dohodli, ale o pár týždňov bolo zase zle. Vtedy dievča (raz aj chlapec) vyrukovalo s pôvodným inzerátom, aby dokázalo, že v ňom nie je ani slovo o žehlení šatstva rodičov, pletí predzáhradky či vkladanie tisícok predvolebných letákov do obálok, keď má voľno a pozerá televíziu vo svojej izbe. Mama sa nedala a ukázala prstom na časť, kde stálo „iné domáce práce“, a všetci na seba začali kričať. Nasledovala veta: „Ak sa vám to nepáči, môžete odísť.“ Potom sa pohádala mama s otcom, lebo pripomenul, že potrvá celú večnosť, kým nájdu novú aupairku, a on bude zatiaľ trčať doma s „tými otravnými deckami“, na čo mama odsekla: „Nechceš, aby odišla, lebo jej stále zízaš na zadok,“ – len opakujem, čo vravela mama – nakoniec aupairka vyhlásila, že začína štrajkovať za lepšie podmienky, a mama vyštekla, že v takom prípade nech si zbalí veci a vypadne najneskôr do zajtrajšieho popoludnia, aspoň bude pokoj.

A tak sa striedali ako ročné obdobia a ja som vedel, že je zbytočné s niektorou sa zblížovať. Keď som

mal desať rokov a Jason štrnásť, mama vyhlásila, že už žiadnu aupairku nepotrebujeme a brat ma môže vodiť každý deň zo školy domov okrem dní, keď má futbalový tréning, vtedy som musel sedieť na tribúne a robiť si úlohy, kým neskončil. Jason súhlasil a spýtal sa, či by nemohol dostávať plat aupairky. Bývanie a stravu máš zadarmo, všade je špina z tvojich kopačiek a ostatných vecí – čo keby sme sa dohodli, že sme vyrovnaní, odpovedal ocko.

Možno si myslíte, že poznáte niekoľko dobrých futbalistov, ale verte mi, nikto sa nevyrovná Jasonovi. Začal hrať už ako batola a deväťročný robil skúšky do akadémie Arsenalu, ale tam povedali, že ešte nie je zrelý, nech príde o rok. O dvanásť mesiacov sa teda vrátil a tréner ho pochválil, že urobil veľký pokrok a má preňho miesto, no Jason na všeobecné prekvapenie ponuku odmietol. Vraj hrá rád za školu, ale nechce, aby jeho život ovládol futbal, lebo rozhodne nemá v pláne stať sa profesionálnym hráčom, keď vyrastie.

„To je jednoducho smiešne,“ vyhlásila mama, ktorá sa vlni hrozne pohádala s riaditeľom akadémie, keď Jasona neprijali, a pridala nejasné vyhrážky týkajúce sa financovania športu. „Očividne máš talent. Videla som ťa hrať, si oveľa lepší ako ktokoľvek z tvojej triedy. Vždy sa ti podarí... kopnúť loptu do bránky... Aspoň občas.“

„Prečo to neprijmeš na sedem, osem rokov?“ navrhol ocko. „To nie je tak dlho. Len kým skončíš školu, potom sa môžeš rozhodnúť, čo ďalej. Pre mamu by bolo dobré, keby si bol členom profesionálneho futbalového klubu. Voličom by sa to páčilo.“

„Lebo nechcem,“ trval na svojom Jason. „Radšej hrám len tak pre zábavu.“

„Pre zábavu?“ zopakoval ocko a pozeral na brata, ako keby náhle začal rozprávať cudzím jazykom. „Máš desať rokov, Jason! Naozaj si myslíš, že v živote ide len o zábavu?“

„Vlastne áno,“ odpovedal Jason.

„Vieš, čo je tvoj problém?“ spýtala sa mama, zatiaľ čo si pilovala nechty a pozerala do novín. Brat pokrútil hlavou.

„Nie. Čo?“

„Si sebec. Stále myslíš iba na seba.“

Mal som vtedy len šesť rokov a sedel som ticho v kúte, ale vedel som, že to nie je pravda, lebo Jason bol najnesebeckejší človek, akého som poznal.

„Prečo nechceš byť slávny futbalista?“ spýtal som sa, keď som ležal v Jasonovej posteli a on mi púšťal cédečká a vysvetľoval, prečo je každá pesnička najúžasnejšia zo všetkých, a že si musím rozšíriť hudobné znalosti a prestať počúvať sprostosti. Keď som sa rozhlíadol po jeho izbe, na stenách boli fotky futbalistov, ale aj mapa

Austrálie a plagát so Shrekom, no nemyslel som si, že chce byť svetadiel alebo obor z kresleného filmu.

„Skrátka nechcem,“ odpovedal a pokrčil plecami. „Ak som v niečom dobrý, ešte to neznamená, že to musím robiť celý život. Je kopa iných vecí, čo chcem robiť.“

Podľa mňa to znelo dosť rozumne.

Vlani, keď som mal trinásť, angličtinár nám dal cez víkend napísať slohovú prácu s názvom *Človek, ktorého najviac obdivujem*. Sedem dievčat písalo o Kate Middletonovej, piati chlapci o Davidovi Beckhamovi a ďalší traja o Iron Manovi. Ostatní písali o rôznych ľuďoch – o kráľovnej, o Jacqueline Wilsonovej a o Barackovi Obamovi. Môj úhlavný nepriateľ David Fugue, ktorý ma neľútostne šikanuje od prvého dňa, keď som sa ho pokúšal privítať na našej ulici, písal o Kim Čong-unovi, neobmedzenom vládcovi Severnej Kórey, a keď pán Lowry uviedol osemdesiatsedem dôvodov, prečo Kim Čong-un nie je pozitívny príklad, David Fugue počkal, kým učiteľ dohovorie, a potom ho upozornil, nech si dáva pozor na jazyk, ak sa nechce dostať do veľkých ťažkostí. Tvrdil, že s Kim Čong-unom hrá každý večer playstation online a stali sa z nich dobrí priatelia. Stačí slovo, povedal, a pán Lowry by sa mohol ocitnúť na nesprávnej strane nepríjemnej nehody, keď sa bude večer vracáť domov. To sa, samozrejme, nestretlo s pochopením, David do-

stal poznámku a na druhý deň sa musel pred celou triedou ospravedlniť za neuvážené reči o násilí počas vyučovania.

Ja jediný som nepísal o slávnej osobe, ale o svojom bratovi Jasonovi.

PÄŤ VECÍ, O KTORÝCH SOM PÍŠAL

1. O tom, ako Jason prišiel k jazve, keď som bol bá-bätko, len som klamal, že dieru v srdci mám stále a môžem kedykoľvek náhle zomrieť, čo nie je pravda, lebo lekári ju zacelili, ale získal som si tým veľa sympatií.
2. Ako ma brat raz zachránil, keď ma skoro prešlo auto, tým, že ma včas odstrčil, a keď šofér zastavil, aby mi vynadal – hoci bol jednoznačne na vine, lebo som šiel cez priechod –, Jason ho zahnal nazad do auta a vyzeral, že ho zabije, ak ho chytí.
3. Že je kapitán futbalového tímu a mohol by byť profesionálny futbalista, keby chcel, ale je veľa iných vecí, ktoré chce robiť namiesto toho.
4. Že chodí s Penny Wilsonovou, najkrajším dievčaťom zo školy.
5. Že ma zachránil, aby ma zaživa nezožral Brutus, hrôzostrašný pes z našej ulice, ktorý začne slintať, len čo ma zbadá, ako keby som bol najlepšia maškrta na svete.

PÄŤ VECÍ, O KTORÝCH SOM NEPÍŠAL

1. Ako sa nedávno pohádal s rodičmi, vraj nikdy nie sú doma, mamina práca je pre nich dôležitejšia ako my, a nemôže sa večne starať len o mňa, lebo má vlastný život. Čo bude, keď pôjde na univerzitu? spýtal sa. Mama odpovedala, že už budem dosť veľký, aby som sa o seba postaral sám, a Jason iba rozhodil rukami. Vzdávam sa, vyhlásil, odkráčal do svojej izby a potom sa celý deň nerozprával s nikým, dokonca ani so mnou.
2. Že nie je na facebooku, twitteri, instagrame ani snapchati, lebo neznáša, ako všetci chodia s nosom prilepeným na telefóne a robia všetko len preto, aby sa mohli odfoťiť, a neprežívajú to.
3. Že som ho minulý týždeň prichytil, ako sa bozkáva s Penny Wilsonovou, keď som mu bez zaklopania vrazil do izby a on ma odohnal tenisovou raketou.
4. Ako povedal, že v osemnástich bude voliť inú stranu, nie maminu, lebo všetci sú skorumpovaní a do politiky išli len kvôli sebe.
5. Ako si už niekoľko mesiacov necháva narásť dlhé vlasy a udržiava si postupný strih, aj keď si všetci vrátane mňa myslia, že vyzerá trochu dievčensky.

Niektorým kamarátom pripadalo trápne, čo som napísal o bratovi, ale Jason je naozaj človek, ktorého ob-

divujem najviac zo všetkých, a tak sa mi zdalo správne, že sa stal témou mojej slohovej práce. Vždy keď som ho potreboval, bol pri mne. Ak sa mi v detstve snívalo niečo zlé, vždy mi dovolil vliezť k nemu do postele a ubezpečil ma, že všetko bude zase dobré. Keď som zápasil s čítaním a ocko vyhlásil, že ma dajú otestovať, a vysvitlo, že naozaj mám ťažkosti, iba Jason sedával pri mne večer čo večer a pomáhal mi s úlohami bez ohľadu na to, aký som frustrovaný, keď mi slová a písmenká tancovali pred očami a vôbec nedávali zmysel, nikdy so mnou nestratil trpezlivosť. Nikdy nekričal ako ocko: *Čítaj, čo je tam napísané, dofrasa!* – a stále vravel, že to časom prejde, on mi pomôže, bude vždy pri mne, lebo sme bratia a nič nás nemôže rozdeliť.

Veril som mu.

Vedel som, že s Jasonom sa niečo deje asi rok a pol predtým, ako nám prezradil svoje tajomstvo. A aj keď bol stále môj najlepší priateľ, začal sa odo mňa odťahovať, vlastne od nás *všetkých*, na celé hodiny sa zamykal vo svojej izbe a odmietal otvoriť. Neznášal som to, lebo predtým ma nikdy z ničoho nevytlúčil, ale darmo som mu stále klopal na dvere, Jason len zakričal, aby som zmizol a dal mu pokoj.

Raz som prišiel zo školy domov a našiel som ho uplakaného na posteli, nevedel som, čo si počať s takou nečakanou výmenou rolí. Skôr ja som občas býval smutný,

najmä keď sa v škole vysmievali z môjho čítania, a on bol vždy ten, kto sa ma snažil rozveseliť. Niežeby som mu nechcel pomôcť, len som sa nevedel premeniť na veľkého brata, lebo som bol vždy ten malý. Vystrašilo ma to. Spýtal som sa, čo sa deje, a keď si Jason sadol, bolo mi jasné, že musel plakať dlho, lebo mal červené líca a opuchnuté oči.

„Nič sa nedeje,“ odpovedal.

„Klameš. Plakal si.“

„Chod' do svojej izby, Sam, prosím, nechcem o tom hovoriť.“

A keďže som nevedel, čo povedať ani ako mu pomôcť, poslúchol som.

„Tínedžeri,“ vzdychol ocko, keď som sa ho na to spýtal. „To je na deťoch najhoršie. Časom všetky prídu do puberty. Bolo by oveľa jednoduchšie, keby šli spať ako dvanásťročné a zobudili sa ako dvadsaťročné.“

„Ale čo tam Jason stále robí?“ spýtal som sa.

„Na to radšej nemyslím. Niektoré veci treba nechať tak.“

„Nezdá sa ti iný?“

„V čom?“

„Neviem. Je tichší, zlostnejší. Často býva nešťastný.“

„Jediné, čo sa na ňom zmenilo, pokiaľ viem, sú vlasy. Chcel som, aby sa dal ostrihať, ale odmietol. Tuším si neuvedomuje, ako smiešne vyzerá s vlasmi po pleciah. Ako keby sa vrátili sedemdesiate roky a on bol tá blon-

dínka zo skupiny ABBA.“ Nakrátko zmlkol a usmial sa, akoby si na niečo spomenul. Potom vzdychol so zasným výrazom v očiach.

„Ocko!“ vytrhol som ho z myšlienok.

„Prepáč,“ povedal. „Ide o to... Mal som s Agnethou výnimočný vzťah, keď som bol v tvojom veku. Ale priznám sa, niekedy mám chuť počkať, keď tvoj brat zaspí, vojsť k nemu s nožnicami a vlastnoručne ho ostriať.“

„Niečo nie je v poriadku,“ nedal som sa. „Je taký...“

„Aký?“ spýtal sa ocko. Obrátil sa ku mne a videl som na ňom, že je znepokojený, čo bolo uňho nezvyčajné.

„Viem len, že Jason nie je ako predtým. Niečo ho trápi. Niečo dôležité, poznám to.“

„Prepánajána, Sam!“ vzdychol otec a obrátil sa k počítaču. Na monitore mal otvorenú tabuľku s menami všetkých členov parlamentného klubu, pri niektorých boli zelené fajočky, pri iných červené krížiky alebo žlté otázniky. „Každého niečo trápi. Skús odhadnúť, za koho sa títo ľudia postavia, keď príde na lámanie chleba. Na tvojom mieste by som si nerobil starosti.“

„Ale ja si ich robím!“

Zahľadel sa mi do očí o čosi dlhšie, než bolo potrebné.

„Tak predsa si si niečo všimol,“ povedal som.

„Nie.“

„Áno!“ nedal som sa. „Vidím to na tebe.“

„Nič som si nevšimol!“ zakričal. „A prestaň otravovať, dobre? Mám prácu.“